

УДК 342.5

Вінс В. Г.

студ. гр. Ю-110м НУ «Запорізька політехніка»

ЗАСАДИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ

Єдиним джерелом влади у демократичній державі є народ. Структура влади теоретично побудована так, що легітимним джерелом влади в державі визнаються її громадяни. Оскільки пряме правління народу в сучасних умовах є практично неможливим, народ здійснює свою волю через представників, яких обирає за допомогою законодавчо закріпленої процедури виборів. Саме тому з'ясування ролі парламенту в демократичному суспільстві, статусу народного депутата України є не тільки політичною, але і правовою проблемою. Діяльність парламенту є надзвичайно важливою і суттєво впливає на діяльність виконавчої й судової гілок влади, оскільки він є основною владною структурою держави, що може протистояти виконавчій владі у її прагненні отримати якомога більше прав для реалізації власних повноважень.

Відповідно до Преамбули Закону України від 17 листопада 1992 року «Про статус народного депутата України» народні депутати України є повноважними представниками народу України у Верховній Раді України та відповідальними перед ним. Вони покликані виражати і захищати суспільні інтереси та інтереси своїх виборців, брати активну участь у здійсненні законодавчої та контрольної функції Верховної Ради України.

Статус народного депутата України – це його правове положення окреслене системою правових норм, які регулюють суспільні відносини пов'язані з депутатською діяльністю. Багатогранність правового статусу парламентарія України проявляється, насамперед, у тому, що: як повноважний представник всього народу України у Верховній Раді, народний депутат покликаний виражати інтереси українського народу; як член органу законодавчої влади, він зобов'язаний відстоювати загальнодержавні інтереси.

Законом України «Про статус народного депутата України» повноваження народного депутата України закріплено як окрема регламентація прав й обов'язків парламентаря: права народного депутата України визначені Розділом II «Права народного депутата України», а обов'язки – Розділом III «Обов'язки народного депутата України». Строк повноважень народного депутата України – п'ять років.

Головним завданням кожного парламентарія є участь в законотворчості та здійсненні парламентом інших його функцій, а основною метою депутатської діяльності є відображення інтересів народу в парламенті та забезпечення їх відповідності загальнодержавним інтересам.

Народний депутат має встановлені у законодавстві широкі права і можливості для здійснення повноважень обранця народу. Зокрема, такі: внесення змін до Конституції України; прийняття законів України; призначення всеукраїнського референдуму; затвердження Державного бюджету України і здійснення контролю за його виконанням; заснування державних органів; призначення чи обрання на керівні посади в органах державної влади, звільнення з посад і надання згоди на призначення і звільнення з посад осіб та інші.

Робота народного депутата України у Верховній Раді України здійснюється згідно з планом роботи сесії парламенту. Робочі дні поза сесійним часом і часом відпустки депутати використовують на свій розсуд для підвищення своєї кваліфікації, обміну досвідом, роботи у виборчому окрузі та іншої діяльності, пов'язаної з виконанням депутатських повноважень.

Верховна Рада України — це єдиний законодавчий орган державної влади України, який має колегіальну будову та складається з 450 народних депутатів України, обраних строком на п'ять років на основі загального, рівного та прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

Верховна Рада України є єдиним органом законодавчої влади, що повноважений ухвалювати закони.

Діяльність народного депутата у Верховній Раді України включає в себе: участь у засіданнях Верховної Ради України; участь у роботі депутатських фракцій (груп); участь у роботі комітетів, тимчасових спеціальних комісій, тимчасових слідчих комісій, утворених парламентом, виконання доручень Верховної Ради України та її органів; участь у роботі над законопроектами; участь у парламентських слуханнях; звернення із депутатським запитом або депутатським зверненням.

У демократичній державі, якою прагне бути Україна, представницька функція парламенту є однією з ключових, що передбачає різноманітні формати комунікації народного депутата України з виборцями. Вона є невід'ємною складовою здійснення повноважень члена парламенту. Так, народні депутати зобов'язані постійно підтримувати зв'язки з виборцями, вивчати громадську думку, потреби і запити населення, а також інформувати виборців про свою депутатську діяльність через засоби масової інформації. Крім того, народні депутати, обрані в одномандатних виборчих округах, зобов'язані підтримувати зв'язок з виборцями своїх округів, а народні депутати, обрані в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі,

здійснюють зв'язок з виборцями, які мешкають на території України, у порядку персонального представництва, визначеному депутатськими фракціями (групами) Верховної Ради України відповідно до закону.

Діяльність депутата у виборчому окрузі складається з таких форм: індивідуальний прийом громадян; зустрічі з виборцями, трудовими колективами; участь у роботі сесій місцевих рад та засіданнях їх органів; відвідування органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій; зустрічі з керівниками та іншими посадовими особами органів публічної влади, підприємств, установ, організацій (у межах реалізації права на невідкладний прийом).

Депутат має право на звернення та запит до органів державної влади і до посадових осіб всіх державних органів та користується правом невідкладного прийому керівниками та іншими посадовими особами державних органів та органів об'єднань громадян, підприємств, установ та організацій з приводу своєї депутатської діяльності, що повинно бути гарантом належного виконання народними обранцями своїх обов'язків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Закон України „Про статус народного депутата» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, N 3, ст. 17. В редакції Закону 2790-ХІІ від 24.10.2020, ВВР, 2020, № 38, ст.279 (із змінами та доповненнями).

Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

Конституція України: Науково-практичний коментар / [редкол.: В. Я. Тацій (голова), О. В. Петришин (відп. секретар), Ю. Г. Барабаш та ін.]. – [2-е вид., перероб. і доп.]. – Харків : Право, 2011. – 1128 с.

Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні : підручник / І. І. Бодрова, С. В. Болдирев, В. О. Величко та ін. ; за ред. С. Г. Серьогіної. — 2-ге вид. переробл. та доповн. — Х. : Право, 2011. — 25 360 с

Депутат в українському парламенті (науково-практичний посібник). — К. : Парламентське видавництво, 2013. — 260 с

Діяльність народного депутата України у Верховній Раді України: Посібник для народних депутатів України/ Лінецький С. В., Крижанівський В. П., Крук О. І. — К.: Друкарський дім Олега Федорова, 2019. — 104 с.

Парламентський регламент: елементарний навчально-прикладний курс / Лінецький С. – К.: [ФОП Москаленко О.М.], 2017 – 281 с.